

CSIZMAZIA DARAB JÓZSEF

KOCSIS PÁL „ÚJRAÉRTELMEZTE” A HÍRES BALATONFÜREDI SZŐLŐGYÓGYMÓDOT

Kocsis Pál idén 135 éve, 1884. december 1-jén született Kecskeméten. Már gyermekkorában megismerkedett Hankovszky Zsigmond kecskeméti gyümölcsnemesítővel, akinél nyaranta dolgozott. A festészettel nagybátyjánál, Kálmán Lajosnál került kapcsolatba és hatására festőnek is készült, azonban ebben édesapja betegsége, majd halála megakadályozta. Így a festészet csupán egy egész életre szóló kedvtelés maradt számára.

Kocsis Pál dedikált fényképe

Szülői birtoka a Mathiász-telep szomszédságában, Katonatelepen volt. Nehéz körülmények között éltek, így a saját szőlő kezelése mellett elment bémunkásnak Mathiász Jánoshoz. Mathiász megtanította a szőlők keresztezésére. A kombinációkat, amiket Mathiász János eltervezett, Kocsis Pál keresztezéssel megvalósította. Az évek során igen nagy jártasságra tett szert ezen a téren, és talán ez is lett a Mathiással való későbbi szakítás oka.

Kocsis Pál önállóan is elkezdett keresztezni. Egyik alkalommal a Mathiász Jánosné muskotály és a Kadarka keresztezésénél egy fekete fajtát hozott létre. Ezt a fajtát, melyet 1919-ben nemesített, később barátjáról, a helyi vasútállomás főnökének nevét megörökítendő, Bernáth Jánosnak nevezte el. A külföld figyelmének felkeltése érdekében az I. világháború után, 1922-ben Budapesten nagyszabású szőlészeti-borászati kiállítást rendeztek, ahol kiállította az új fajta becserepezett példányát és vele első díjat, állami aranyérmert nyert.

A Kocsis Pállal való megismerkedésre édesapám, dr. Csizmazia Darab József így emlékezett:

„Mathiász János halála után telepét államosították. A telep első vezetője Sztehlo Bertalan volt, majd őt követte Sámi István 1928-ban. Sámi István mellett szőlőkezelő munkára Fábrián Ferenc Józsefet vették fel, aki édesanyám öccse volt. 1928-ban ő meghívta édesapámat, Cs. Darab Józsefet és engem, hogy megmutassa nekünk a Mathiász telepet és ekkor nagyon szoros baráti kapcsolat alakult ki Kocsis Pállal.

Megtörtént a látogatás és Kocsis Pál szeretettel fogadott bennünket és jelzés értékű, hogy a korabeli legjobb fajtáiból vesszőt adott.”

Kocsis Pál egy új szőlőfajtát mutat be

Édesapám Balatonfüreden ezekből egy kis fajtagyűjteményt létesített és innen került a füredi gazdákhöz is az újabb csemegeszőlőfajták szaporítóanyaga. Leghíresebb szőlőfajtái: Glória Hungaricae, Irsai Olivér, Kocsis Irma, Attila, Kecskeméti rizling, Balaton kincse. Talán ez utóbbi szőlőfajtát a későbbi füredi látogatások ihlették.

1951-ben az ő telepét is államosították. Megengedték, hogy ott maradjon, mint a szőlészeti kutató intézet dolgozója, de mindez nagyon megviselte. Különösen az, hogy az 5 éves terv keretében korábbi saját telepítésű ültetvényeit felszámolták.

1954-ben megkapta a Munka Érdemrend arany fokozatát. Mivel ekkor már lassan távolodott a napi szőlőnemesítési munkától volt ideje festegetni és el-elmentek üdülni is. Így kerültek 1956-ban Balatonfüredre, amely mély benyomást tett rá. Több balatoni képet is festett, és ekkor kezdte el a „Füredi Kerek-templom előtérben a Holényi kertésházzal” című festményét. Ez a kép azonban csak később, 1963-ban készült el. Ebben az is közrejátszott, hogy bárhol is volt néhány nap után nagyon hazavágyott a szőlőbe. Így a két hetes balatonfüredi beutalót is lerövidítették és már négy nappal korábban hazautaztak.

Dr. Csizmazia Darab József köszönti Kocsis Pált 50 éves nemesítői jubileumán

1959-ben 50 éves szőlőnemesítői munkásságának évfordulóján a mezőgazdaság terén kifejtett munkássága elismeréseként megkapta a Kossuth-díjat.

1962-ben a szőlőültetvényben dolgozva munka közben agyvérzést kapott. A mentők a kecskeméti kórházba szállították, ahol a gyors beavatkozás hatására állapota hamarosan javult és Balatonfüredre küldték az Állami Szívkórházba rehabilitációra. Itt dr. Istvánffy főorvos kezelte.

A gyógykezelés során Kocsis Pál újraértelmezte a híres balatonfüredi szőlőgyógyódot, amire álljon itt egy rövid részlet felesége visszaemlékezéséből a szívkórházi tartózkodásáról:

„Mikor láttam, hogy már javulni fog, mert javulni akar, hazautaztam újra, mert itthon meg stukturózták, cserepezték a nádfödeles tanyánkat, hát itthon kellett lennem, hogy a lakásba bemehessenek. Aztán megint siettem vissza Balatonfüredre.

Volt ott egy ismerős, akitől ilyenkor szobát vettem ki, hogy pár napig ott lehessek.

Azonnal a kórházba siettem. Ahogy benyitok a terembe, hát mit látok! A hat szívbeteg, akiknek az ágyban kellene pihenni, mind az ágy szélén ül. A kezükben bicska meg szőlővessző, és faragnak, faragnak, szemetelnek a padlóra. Kocsis Pál meg, mint valami apostol, hálóingben jár közöttük, és magyarázza nekik a szemést.

„*Úristen, mit csináltak?*” – kértem én köszönés helyett.

Mire Kocsis Pál: „*Meg akarják tanulni az oltást, azt magyarázom nekik.*”

„*De hát mit szól ehhez Júlia nővér, aki olyan pedáns, hogy még egy zsebkendőnek se szabad ki-látszani?*”

„*Ó, az nem haragszik érte, ő is meg akar tanulni. Már kért is tőlem vesszőt.*”

„*Na, de hát a szőlővessző? Hát honnan vettetek itt a kórházban szőlővesszőt?*”

„*Vannak itt kijáró betegek is. Azok kimentek a környező szőlőkbe, és ha otthon voltak, kértek, ha nem, akkor loptak szőlővesszőt.*”

Ahogy ottan zsörtölődtem, egyszer csak berobog Júlia nővér óriási partvissal a kezében és kiáltja:

„*Gyorsan mindenki az ágyba, nagyvizit lesz. Jön a főorvos úr!*”

Erre gyorsan szőlővesszőt, bicskát be a párna alá, a betegek be a paplan alá és ártatlan tekintettel néztek a főorvos úrra. Júlia nővér meg eltüntette a földre hullott bűnjeleket. És ezek a betegek azután már nem sokat törődtek a szívverésükkel, meg a vérnyomásukkal, minél hamarabb haza akartak menni, hogy odahaza szőlőt ültessenek, oltsanak, szemezzenek. Ezek a betegek ettől a gyógyódtól hamarosan meg is gyógyultak. Mert ilyen volt ő. Úgy tudott beszélni a szőlészetről, hogy mindenkit megbabonázott. Mert amit mondott, az szívből jött és szívhez szólt.”

Sajnos én már hiába próbáltam valami dokumentumot találni az Állami Szívkórházban kezelésével kapcsolatosan, azt az évet már korábban leselejteztek és már senki sem él a korábbi dolgozók közül, akik ismerhették volna.

1963-ban egészsége már megromlott. Ebben fontos szerepet játszott, hogy orvosai tanácsának ellenére nem kimélte magát és tovább dolgozott. Tudomásom szerint ekkor járt utoljára Balatonfüreden. Erről az utazásról felesége így emlékezik meg:

„*Elmentünk még Balatonfüredre is, mert nagyon szerette volna befejezni a Körtemplom képét, amit 1956-ban elkezdett. Bizony már konflison kellett*

minden nap odavinni a templom elé. Annyi nézője volt, akik már előre odaálltak, hogy mellette állhasanak, mikor fest. Sok-sok rajongója akadt, akik mind a képet szerették volna megvenni. De hát erről még beszélni sem szeretett. Soha egy képet sem adott senkinek, mert nem tudott tőlük megválni. Hát még ettől, ami bizony a legutolsó és legkedve-sebb volt. Később mégis odaadta ezt a képet dr. Csizmazia Darab Józsefnek.”

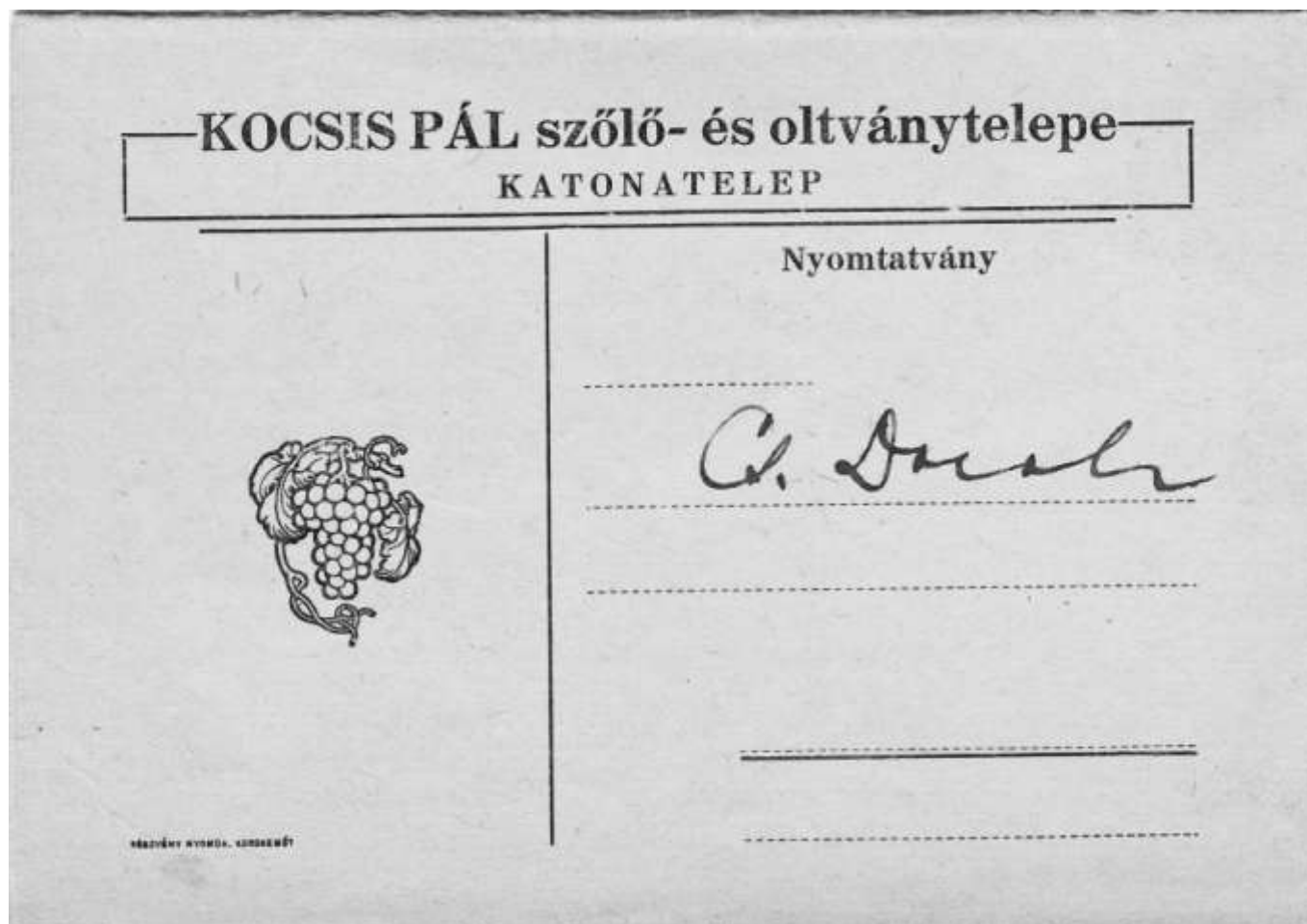
1967 februárjában egy budapesti tanácskozáson harmadszor is agyvérzést kapott, amiből már nem épült fel és végül február 24-én halt meg.

1984-ben édesapám, dr. Csizmazia Darab József Kocsis Pál iránti tisztelete jeléül születésének 100. évfordulójára szeretett volna postai bélyeget megjelentetni róla. A Magyar Posta akkori vezetői azonban ehhez nem járultak hozzá, viszont azt ajánlották, hogy lehetőséget biztosítanak egy postai levelezőlap elkészítésére, ami Kékesi László bélyegtervező grafikusművésszel együttműködve abban az évben végül el is készült. Édesapámnak végül 2001-ben sikerült Kocsis Pál leghíresebb fajtáját az Irsai Olivért felvetetnie a Magyar Borvidékek bélyegsorozatba.

Felhasznált irodalom:

1. Illés Sándor: A homok óriása (1977)
2. özv. Kocsis Pálné: Így éltünk Kocsis Pál szőlőnemesítővel (1984)
3. özv. Kocsis Pálné: Ecsetvonások Kocsis Pál szőlőnemesítő portréjához (1986)
4. dr. Csizmazia Darab József: Feljegyzések Kocsis Pálról (kézirat)
5. Kocsis Pál Mezőgazdasági Szakközépiskola és Szakképző Intézet Évkönyve (1999)
6. Nyékes István: Beszélgetés Kocsis Pállal I., II, (1948 kézirat)
7. dr. Csizmazia Darab József: Megemlékezés Kocsis Pál Kossuth-díjas Szőlőnemesítőről (1967 kézirat)
8. dr. Szegedi Sándor búcsúztató beszéde (1967 kézirat)

A fényképeket – egy kivételével – dr. Csizmazia Darab József (1917–2013) készítette.

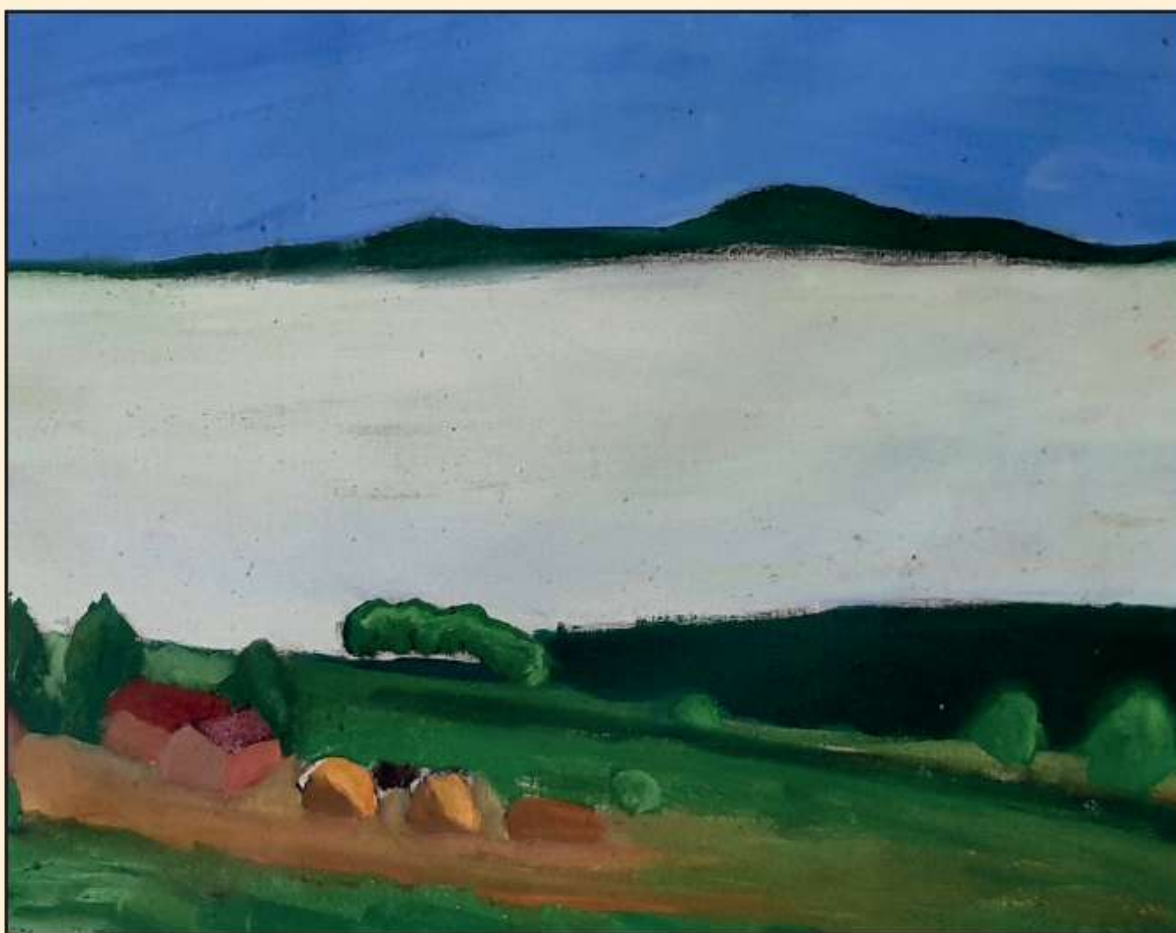
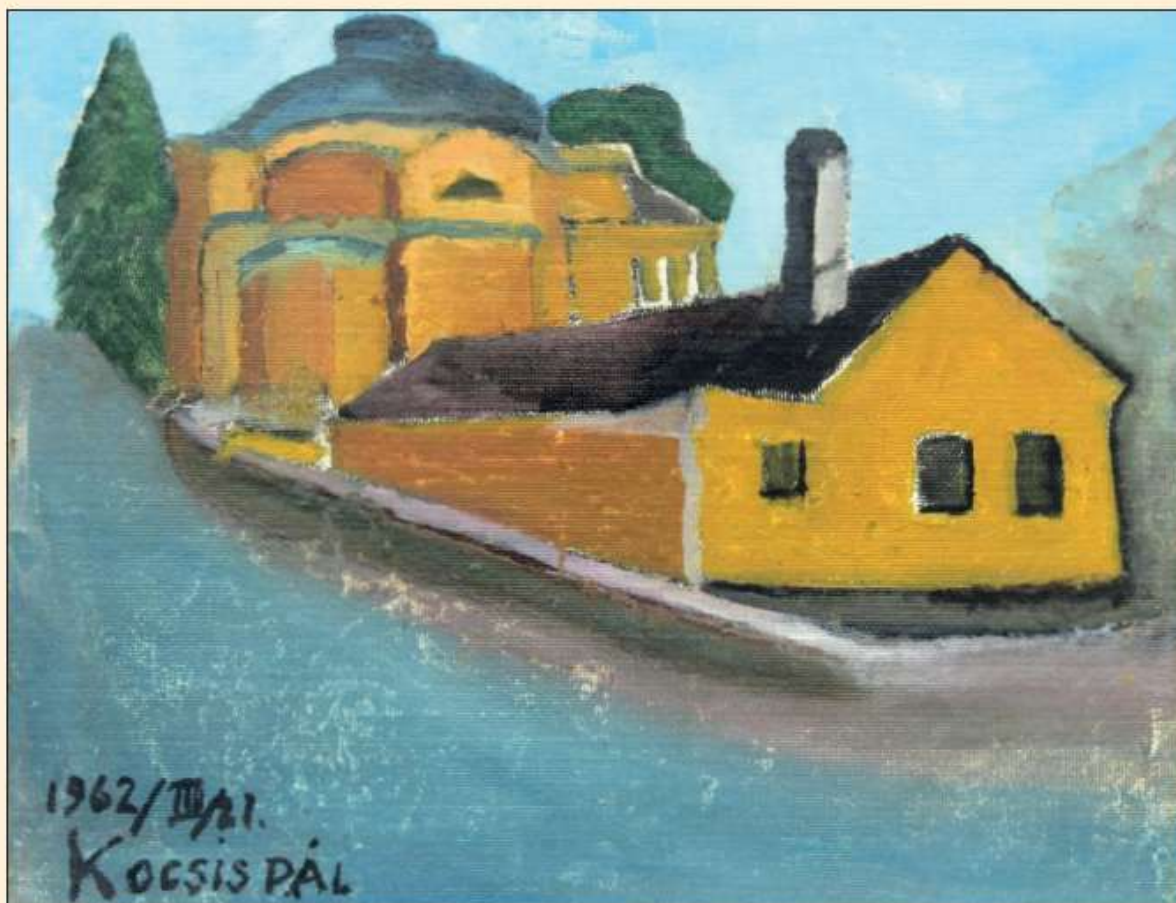

1949-ben Füredre küldött szőlővessző-árjegyzék borítója

Kocsis Pál Balatonfüreden készített festményei

Felül: A Kerek templom, az előtte levő – már nem látható – Holényi-féle kertészházzal

Alul: Balatoni tájkép

MARICS
ZOLTÁN

BALATON-
FÜREDI

BORHÉT

SZEPTEMBER 4-11

Az 1949-es Borhét plakátja

(Városi Helytörténeti Gyűjtemény)